
ter verlichting van de taak van de zusters in de scholen. Zij moesten het dikwijls raadplegen en onder schooltijd bij zich hebben. Uit het geheel blijkt, zo wordt gesteld in de voorrede '[...] hoe gansch het te geven Onderwijs op Godsdienst, als deszelfs eenigen waren grondslag moet rusten'. Bij de algemene opmerkingen die volgen wordt onder meer ingegaan op het dagelijks bijwonen der H. Mis in de kerk, bewaakt door een zuster. In de handleiding wordt vaak herhaald dat de godsdienstige en zedelijke vorming van de kinderen de voornaamste plaats bekleedt in de school. De zusters moeten dan ook bijzonder veel werk maken van de Catechismus of de christelijke leer. Hieruit blijkt dat de onderwijsgeveden op katholieke scholen in de praktijk ook catechismuslessen gaven. Zij moeten de vragen en antwoorden uit de catechismus langzaam en duidelijk voorlezen, dan gezamenlijk na laten zeggen en de les twee of driemaal herhalen. Er moet, aldus de handleiding, wel tijd overblijven om de antwoorden uit te leggen.¹¹ Voor het bidden en zingen zijn de instructies zeer gedetailleerd. Bovendien is er een aparte zangbundel uitgegeven met godsdienstige en zedelijke liederen die:

Voortdurend aan geest en hart terugroepen de gevoelens van liefde en dankbaarheid aan God, als den gever van alle goed, zij zullen de groote waarheden der Godsdienst dikwerf doen te binnen brengen, en door alle omstandigheden des levens heen de herinnering verlevendigen aan de pligten aan God, den naasten en zichzelf verschuldigd [...] Dat de kleinen van deze, hun geschonkene liedjes, een blijmoedig gebruik maken; dat zij vrolijk zingen en, al zingende, nuttige leden van Godsdienst en Maatschappij worden, is de hartelijke wensch van den schrijver dezer regelen.¹²

Een nieuwe handleiding voor de scholen van de Zusters van Liefde is pas in 1879 in Tilburg gedrukt. In haar voorwoord benadrukte de toenmalige Algemene Overste van de congregatie, zuster Maria Begga, dat de aanwijzingen zo stipt mogelijk opgevolgd moeten worden en dat er zo min mogelijk sprake mag zijn van plaatselijke afwijkingen.

Geschiedt dit, dan zal men in de scholen der Congregatie, bij kinderen van gelijken stand en leeftijd, steeds eenen gelijken graad van ontwikkeling en vordering aantreffen, en de verplaatsing der zusters van de eene school naar de andere, voor haar minder moeilijk, en voor de kinderen minder nadeelig zijn.¹³

¹¹ *Handleiding voor de scholen bestemd tot het geven van onderwijs in godsdienst, Nederduitsche taal en vrouwelijke handwerken onder het bestuur der Zusters van Liefde O.L. Moeder van Barmhartigheid.* (1845). Tilburg. AZLTA inv nr 1458.

¹² *Opmerkingen over den Zang in de scholen en deszelfs toepassing op de Bewaarscholen in het bijzonder.* 1845. Amsterdam. AZLTA.

¹³ *Handleiding voor de scholen van de Zusters van Liefde van O.L.V. Moeder van Barmhartigheid* (1879), Algemeene opmerkingen. Tilburg.